

AIRSON FEUM OIFIGEIL

--	--	--	--	--	--

F

(ET) (SR)

Comharran
lomlan

--	--

1540/404

TEISTEANAIS DIHAOINE, 7 CÈITEAN
NÀISEANTA 9.00 M – 10.00 M
2010

EACHDRAIDH
AN ÌRE CHOITCHEANN
Bun Ìre

Lìon na bogsaichean seo agus leugh na tha sgrìobhte gu h-ìosal

Làn ainm sgoile no colaiste

Baile

Ciad ainm(ean)

Sloinneadh

Latha-breith

Là Mios Bliadhna Àireamh an oileanaich

Àireamh an t-suidheachain

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tionndaidh **gu duilleig a trì** nuair a thèid iarraidh ort.

Mus fàg thu rùm nan deuchainnean thoir an leabhran seo don fhreiceadan. Mura dèan thu seo dh'fhaodadh tu na comharraidhean airson a' phàipeir seo a chall air fad.

Na freagair ach dà choitheacsa:

aon à Aonad I

agus

aon à Aonad II.

[DUILLEAG BHÀN]

Freagair ceistean à Aonad I agus Aonad II.

Freagair na ceistean mu na coitheacsan a tha thu air a bhith ag ionnsachadh. Innsidh am freiceadan dhut dè an fheadhainn a tha sin.

Dèan AON choitheacsa à Aonad I agus AON choitheacsa à Aonad II.

Cuir diog ris na coitheacsan a tha thu a' dol a fhreagairt.

**AONAD I—ATHARRACHADH DÒIGH BEATHA AN ALBA 'S AM
BREATAINN**

Cuir diog ann an AON de na bogsaichean seo:

- Coitheacsa A: 1750an–1850anDuilleagan 4-10**
NO
- Coitheacsa B: 1830an–1930anDuilleagan 11-16**
NO
- Coitheacsa C: 1880an–An là an-diughDuilleagan 17-22**

AONAD II—Co-obrachadh agus Còmhstri Eadar-nàiseanta

- Coitheacsa A: 1890an–1920anDuilleagan 24–31**

Sgrìobh do fhreagairtean anns na beàrnan air a' phàipear.

Tionndaidh chun a' Choitheacsa a thagh thu ann an Aonad I.

[Tionndaidh an duilleag

[Tionndaidh an duilleag gu Ceist 4 air *taobh-duilleig a h-ochd*

Tha **Stòr E** ag innse mu na dòighean anns an deach taigheadas anns na bailtean a dhèanamh nas fheàrr anns na 1840an.

Stòr E

Dh'fheumadh an luchd-obrach anns na bailtean fuireach faisg air an àite-obrach aca. Bhiodh a' chuid mhòr de na taighean aca air an togail gu math agus, mar bu trice, b' ann leis na maighstirean aca a bhitheadh iad. Anns na 1840an bha bailtean a' tòiseachadh air dèanamh cinnteach gum biodh toidhleat anns a h-uile taigh ùr. Bhiodh uisge glan air a chur a-steach do na taighean ùra cuideachd.

5. Coimhead air **Stòran D** agus **E**. An uair sin lìon a-steach an clàr seo, a' cleachdadh **ceithir** pìosan de fhianais uile-gu-lèir.

<p>Dè tha Stòr D air <i>Duilleig a h-ochd</i> ag innse mu na rudan nach robh math mu thaigheadas anns na bailtean anns na 1840an?</p>	<p>Dè tha Stòr E air <i>Duilleig a naoi</i> ag innse mu bhith a' dèanamh taigheadas anns na bailtean nas fheàrr anns na 1840an?</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

4

[Tionndaidh an duilleag

**Cuimhnich AON Choitheacsa a dhèanamh à Aonad I agus
AON Choitheacsa à Aonad II.**

**AONAD I—ATHARRACHADH DÒIGH BEATHA AN ALBA 'S
AM BREATAINN**

COITHEACSA B: 1830an–1930an

Sgrùd am fiosrachadh sna stòran. Faodaidh tu an t-eòlas agad fhèin a chleachdadh cuideachd.

Feuch ris a *h-uile* ceist sa Choitheacsa seo a fhreagairt.

Tha **Stòr A** a' mìneachadh carson a chaidh mòran dhaoine à Alba gu ruige Ameireaga anns an naoidheamh linn deug.

Stòr A

Sheòl mòran Albannach gu ruige fearann ùr ann an Ameireaga. Bha earrann mhòr de na h-Albannaich a chaidh a-null an dòchas gum faigheadh iad fearann air prìs shaor airson tuathanais. Dh'fhàg mòran le gealltanais gum biodh obair chinnteach aca. Bha an t-òr ann an California, agus an gealltanais gum fàsadh iad uile beairteach, a' tarraing mhiltean de Albannaich gu ruige Ameireaga.

1. Dè an fhianais a th' ann gun robh a bhith a' lorg dòigh-beatha na b' fheàrr na adhbhar cudromach airson toirt air mòran Alba fhàgail san naoidheamh linn deug. Thoir **dà** phìos fianais.

1: _____

2: _____

Tha **Stòr B** ag innse mu chuid de na rudan nach robh math mun t-siostam bhòtaidh ann an 1914.

Stòr B

Cha b' e deamocrasaidh a bh' ann am Breatainn ann an 1914. Bha na Suffragettes ag ràdh gun robh an siostam bhòtaidh uabhasach mì-chothromach. Cha robh cead-bhòtaidh aig boireannaich idir. Airson cùisean a dhèanamh nas mì-chothromaiche fhathast is ann a bha dà bhòt aig cuid de na fireannaich a bu bheairtiche. Cha robh cead-bhòtaidh aig aon fhireannach a-mach às gach triùir. Dh'fhaodadh fireannaich a bhith nam Buill Phàrlamaid ach chan fhaodadh boireannaich.

2. Dè na dòighean anns an robh an siostam bhòtaidh ann am Breatainn ann an 1914 mì-chothromach? Thoir **tri** dòighean.

1: _____

2: _____

3: _____

3

Tha **Stòr C** ag innse mu thubaistean ann am mèinn guail ann an 1842.

Stòr C

Bho chionn sia seachdainean chaidh balach a phrannadh gu bàs nuair a ruith cairt guail thairis air. Chaidh dithis fhireannach a mharbhadh nuair a thuit am mullach a-steach orra. Gu tric, bidh spreadhaidhean a' marbhadh agus a' lèon mhòran mhèinnearan. Tha e na chleachdadh an tiodhlacadh an ceann latha no dhà.

3. Dè bha cunnartach mu bhith ag obair ann am mèinn guail? Thoir **dà** eisimpleir.

- 1: _____

- 2: _____

2

[Tionndaidh an duilleag

Ann an Ceistean 4, 5 agus 6 's e an cuspair rannsachaidh:

Taigheadas ann am bailtean na h-Alba eadar 1830 agus 1930.

Sgrùd am fiosrachadh sna stòran, agus freagair na ceistean a leanas.

Tha **Stòr D** air a thogail bho Aithisg Riaghaltais a chaidh fhoillseachadh ann an 1868 mu thaigheadas ann an Dùn Èideann.

Stòr D

Tha mòran nach eil math mu thaigheadas ann an Dùn Èideann. Tha togalaichean a' cur thairis le daoine agus an cois sin tha am fiabhras dubh is galairean eile. Tha togalaichean làn radan is tha sin a' sgaoileadh ghalairean. Chan eil uisge no sinc ann an cuid de theanamaintean. Tha mòran rumannan gun leabaidh is mar sin bidh an teaghlach a' cadal air connlaich.

4. Carson a tha **Stòr D** feumail mar fhianais ann a bhith a' rannsachadh mu thaigheadas ann am bailtean na h-Alba eadar 1830 agus 1930?

Beachdaich air dè **na dhà** de na h-abairtean seo a tha ceart.

- A** Is e bun stòr a th' ann
- B** Is e stòr leasaichte a th' ann
- C** Tha e ag innse gun robh taigheadas uabhasach bochd aig cuid de dhaoine ann an Alba
- D** Tha e ag innse gun robh taigheadas uabhasach math aig cuid de dhaoine ann an Alba
- E** Chaidh seo a sgrìobhadh airson sealltainn gun robh an taigheadas aig na daoine a bu bho chda a' fàs nas fheàrr

Sgrìobh an **dà** litir cheart sna bogsaichean.

2

Tha **Stòr E** mu dheidhinn mar a chaidh taigheadas anns na bailtean a dhèanamh nas fheàrr anns na 1920an.

Stòr E

Bha galairean pailt anns na seann slumaichean agus chaidh a' chuid bu mhiosa dhiubh a leagail. Chaidh sgeamaichean ùra de thaighean comhairle a thogail anns na 1920an. Bha na taighean sin nas motha is bha nas lugha de dhaoine a-nis ann an taighean a bha a' cur thairis le daoine. Ach cha deach gu leòr de na taighean sin a thogail. Bha na gàrraidhean a' toirt cothrom do mhòran a bhith a-muigh san èadhar ghlan is mar sin cha robh galairean cho pailt.

5. Seall air **Stòran D** agus **E**. An uair sin lion a-steach an clàr seo, a' cleachdadh **ceithir** pìosan de fhianais uile-gu-lèir.

Dè tha Stòr D air <i>taobh Duilleig a ceithir deug</i> ag innse mu na rudan a bha dona mu thaigheadas anns na bailtean ann an 1868?	Dè tha Stòr E air <i>taobh Duilleig a còig deug</i> ag innse mu dheidhinn mar a dh'fhàs taigheadas anns na bailtean nas fheàrr anns na 1920an?
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

**Cuimhnich AON Choitheacs a dhèanamh à Aonad I agus
AON Choitheacs à Aonad II.**

**AONAD I—ATHARRACHADH DÒIGH BEATHA AN ALBA 'S
AM BREATAINN**

COITHEACSA C: 1880an—An là an-diugh

Sgrùd am fiosrachadh sna stòran. Faodaidh tu an t-eòlas agad fhèin a chleachdadh cuideachd.

Feuch ris a h-uile ceist sa Choitheacs seo a fhreagairt.

Tha **Stòr A** a' mìneachadh carson a dh'fhàg mòran dhaoine Alba san fhicheadamh linn airson dachaigh a dhèanamh ann an dùthchannan eile.

Stòr A

Dh'fhàg mòran Albannach an dùthaich airson cothroman-
obrach nas fheàrr thall thairis. Cha robh iad bochd dheth no
ann an èiginn agus bha foghlam math aca. Bha iad a' lorg
nan tuarastalan mòra a bh' air am pàigheadh ann an
dùthchannan mar Chanada. Cuideachd, bhiodh na
teaghlaichean aca beò ann an taigheadas nas fheàrr air falbh
bho slumaichean Alba.

1. Dè an fhianais a th' ann gun robh a bhith a' lorg dòigh-beatha na b' fheàrr na adhbhar cudromach airson toirt air mòran Alba fhàgail san fhicheadamh linn. Thoir **dà** phìos fianais.

1: _____

2: _____

Tha **Stòr E** ag innse mu bhith a' fuireach ann an sgeama de thaighean comhairle anns na 1980an.

Stòr E

An toiseach, cha robh aon bhùth faisg air làimh. Dh'fheumadh tu a h-uile rud a bha a dhìth ort a thoirt às na bùithtean am meadhan a' bhaile. Ach tha na daoine an seo cho math is nach iarrainn gluasad. 'S i a' chomhairle a tha a' dèanamh chùisean doirbh dhuinn. Chan èist iad ris na gearanan againn mu fhuarachd san rùm-cadail.

5. Coimhead air **Stòran D** agus **E**. An uair sin lìon a-steach an clàr seo, a' cleachdadh **ceithir** pìosan de fhianais uile-gu-lèir.

Dè tha Stòr D air <i>Duilleig fichead</i> ag innse mu mar a dh'fhàs taighean comhairle nas fheàrr anns na 1970an?	Dè tha Stòr E air <i>Duilleig fichead</i> 's a <i>h-aon</i> ag innse mu rudan nach robh math mu thaighean comhairle anns na 1980an?

[Tionndaidh an duilleag

6. Coimhead a-rithist air na freagairtean a sgrìobh thu airson Ceist 5.

A-nis sgrìobh **dà** cho-dhùnadh a tha thu air tighinn thuige mu mar a dh'fhàs taighean comhairle nas fheàrr eadar 1880 agus 1980.

1: _____

2: _____

2

[*CRÌOCH COITHEACSA IC*]

Tionndaidh a-nis chun an AON Choitheacsa a tha thu a' dol a fhreagairt ann an Aonad II.

[Tionndaidh an duilleag gu Aonad IIA air *taobh-duilleig fichead 's a ceithir*

Cuimhnich AON Choitheacsa a dhèanamh à Aonad II agus AON Choitheacsa à Aonad I.

AONAD II—CO-OBRACHADH AGUS CÒMHSTRI EADAR-NÀISEANTA

COITHEACSA A: 1890an–1920an

Sgrùd am fiosrachadh sna stòran. Faodaidh tu an t-eòlas agad fhèin a chleachdadh cuideachd.

Feuch ris a *h-uile* ceist sa Choitheacsa seo a fhreagairt.

Tha **Stòr A** ag innse mu carson a bha dùthchannan a' cur an ainmean ri caidreachasan ro 1914.

Stòr A

Thòisich siostam nan caidreachasan leis gun robh an t-eagal air dùthchannan bho chèile. Airson iad fhèin a dhìon bhon Ruis, chuir a' Ghearmailt agus an Ostair an ainmean ri caidreachas. Greis às dèidh sin thàinig an Eadailt a-steach don Chaidreachas Thrìobailte còmhla ris a' Ghearmailt 's an Ostair. Bha uallach air an Fhraing is air an Ruis mun Chaidreachas Thrìobailte is chuir iadsan an ainmean ri caidreachas eile. Chaidh Breatainn an uair sin a-steach don Entente Thrìobailte còmhla ris an Fhraing 's an Ruis.

1. Carson a bha dùthchannan a' cur an ainmean ri caidreachasan ro 1914? Thoir **tri** adhbhair.

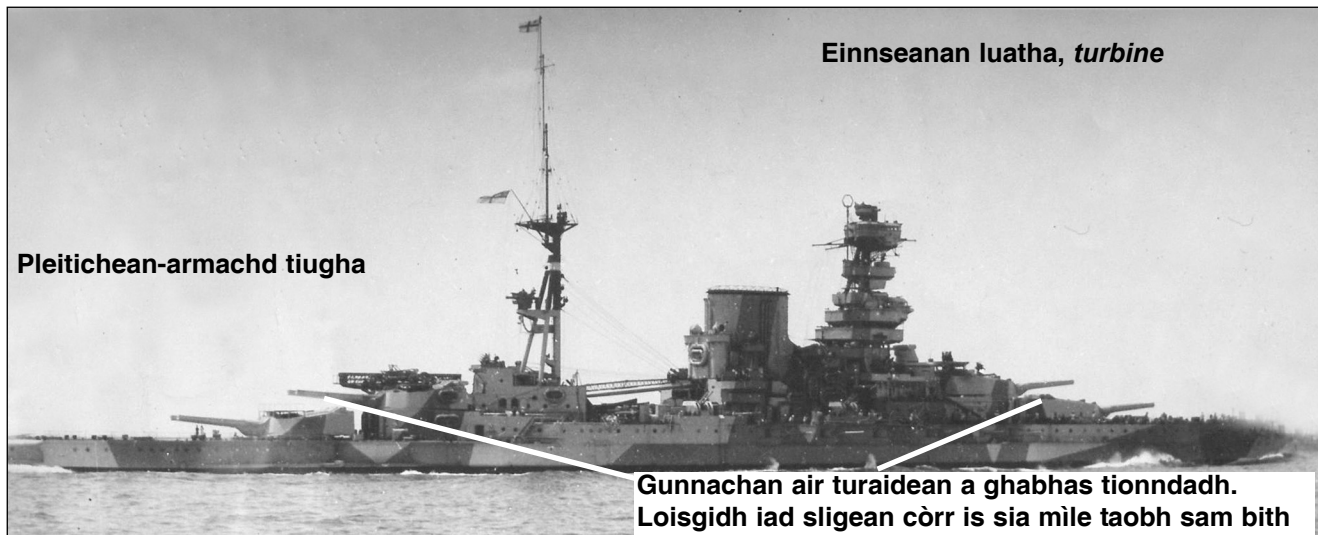
1: _____

2: _____

3: _____

Tha **Stòr C** a' sealltainn dealbh den Dreadnought Bhreatannach, HMS Barham. Chaidh an dealbh a thogail ann an 1912.

Stòr C

3. Carson a tha **Stòr C** feumail mar fhianais air cho cumhachdach 's a bha nèibhidh Bhreatainn ro 1914?

Beachdaich air dè **na dhà** de na h-abairtean seo a tha ceart.

- A** Is e bun stòr a th' ann
- B** Is e stòr leasaichte a th' ann
- C** Cha robh eòlas mun Dreadnought aig an duine a thog an dealbh ach dìreach na leugh e mu deidhinn
- D** Tha e a' sealltainn cho làidir s' a bha bàta-cogaidh Breatannach
- E** Tha e a' sealltainn cho làidir s' a bha bàta-cogaidh Gearmailteach

Sgrìobh an **dà** litir cheart sna bogsaichean.

2

ET	SR

Ann an **Stòr E** tha Teàrlach MacIllÒig ag innse mu theaghlach aig àm a' Chiad Chogaidh Mhòir.

Stòr E

An dèidh a' Chiad Chogaidh Mhòir, dh'innis càirdean dhomh mu bhith a' fulang leis cho gann 's a bha biadh. Rinn na bàtaichean-aigeil aig a' Ghearmailt cinnteach gur ann mar sin a bhithheadh. Air sàillibh cho gann 's a bha biadh, bha mo theaghlach beò air brot air a dhèanamh le cnàmhan à bùth a' bhùidseir. Bha daoine, agus gu h-àraid clann, a' bàsachadh leis an acras.

5. Dè an fhianais a th' ann gun robh cho gann 's a bha biadh na dhuilgheadas cudromach aig àm a' Chiad Chogaidh Mhòir? Thoir **dà** phìos fianais.

1: _____

2: _____

2

Tha **Stòr H** air a thogail bho òraid a rinn an neach-labhairt Breatannach Arthur Balfour aig Lìog nan Nàiseanan ann an 1920.

Stòr H

Cha deach Lìog nan Nàiseanan idir a chur air chois airson dèiligeadh ri saoghal a tha troimh-a-chèile, no ri pàirt sam bith den t-saoghal a tha troimh-a-chèile. Faodaidh an Lìog a bhith na cuideachadh. Ach, chan eil an Lìog air chomas, agus cha bhi i air chomas, an saoghal gu lèir a chur ann an òrdugh.

8. Ciamar a tha **Stòr H** feumail mar fhianais air Lìog nan Nàiseanan?

Beachdaich air dè **na dhà** de na h-abairtean seo a tha ceart.

- A** Is e stòr leasaichte a th' ann
- B** Chaidh a ràdh le cuideigin aig an robh fios air mòran mu Lìog nan Nàiseanan
- C** Chaidh a ràdh le cuideigin aig nach robh fios air mòran mu Lìog nan Nàiseanan
- D** Chaidh a ràdh gus nach biodh daoine an dùil ri tuilleadh 's a chòir bhon Lìog
- E** Chaidh a ràdh gus gum biodh daoine an dùil gum biodh an Lìog air chomas a h-uile rud a bha ceàrr san t-saoghal a chur ceart

Sgrìobh an **dà** litir cheart sna bogsaichean.

--	--

2

[CRÌOCH COITHEACSA IIA]

A-nis dèan cinnteach gun do rinn thu AON Choitheacsa à Aonad I agus AON Choitheacsa à Aonad II.

AIRSON FEUM OIFIGEIL

Cleacdaidh luchd-comarrachaidh na clàran seo.

Unit I		
	KU	ES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
Total		

Unit II		
	KU	ES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
Total		

ACKNOWLEDGEMENTS

Unit II Context A Source C—Photograph of HMS Barham (Ref FL 1472) is reproduced by permission Imperial War Museum.